

Sygn. akt I ACa 648/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Janusz Leszek Dubij (spr.)
Sędziowie	:	SA Jarosław Marek Kamiński SO del. Marek Szymanowski
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2012 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. R.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - (...) i A. W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 29 maja 2012 r. sygn. akt I C 1111/11

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję;**

III. **przyznaje adwokatowi M. J. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku wynagrodzenie z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w kwocie 5.400 zł powiększone o stawkę podatku od towarów i usług (VAT) w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Powódka A. R. żądała zasądzenia na jej rzecz solidarnie od pozwanych Skarbu Państwa reprezentowanego przez (...) oraz A. W. Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku w B. kwoty 2.000.000zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu jako odszkodowanie w związku z przeprowadzeniem niezgodnej z prawem egzekucji z nieruchomości oraz obciążenie pozwanych kosztami procesu. Uzasadniając swoje stanowisko

powódka podała, iż komornik wszczęła i prowadziła egzekucję z nieruchomości na podstawie tytułu wykonawczego, który następnie wyrokiem z dnia 3 marca 2008r. został pozbawiony wykonalności.

Pozwana A. W. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz od powódki zwrot kosztów procesu. Uzasadniając stanowisko wskazywała, iż w chwili wszczęcia i prowadzenia egzekucji znajdowała ona oparcie w przepisach prawa i okolicznościach faktycznych (k. 37).

Pozwany Skarb Państwa również wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz obciążenie pozwaną kosztami procesu podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia powódki z art. 442¹ kc oraz wskazując, iż powódka nie wykazała spełnienia przesłanek z przepisu art. 417 kc warunkującego zasadność jej roszczenia.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 29 maja 2012 r. oddalił powództwo; przyznał adwokatowi M. J. wynagrodzenie z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w kwocie 3600 (trzy tysiące sześćset) złotych podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług (VAT) i wypłacił tę kwotę ze Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Białymstoku i odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu.

Sąd ten ustalił, że w dniu 3 czerwca 1996 r. na wniosek wierzyciela S. D. komornik A. W. zawiadomiła powódkę A. R. o wszczęciu egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego – prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 8 listopada 1990r. w sprawie II Ns 2029/98, na podstawie którego zasądzono od dłużnika na rzecz wierzyciela należność główną w kwocie 862,32zł oraz zaległe odsetki w kwocie 1.802,58zł. Dostarczone zawiadomienie zawierało wyraźne pouczenie wskazujące, iż w celu uniknięcia dalszych kosztów postępowania egzekucyjnego należy wpłacić kwotę na podane przez komornika konto.

W toku prowadzonej egzekucji pozwana komornik dokonała zajęcia i wyznaczenie licytacji zajętej nieruchomości należącej do powódki. W związku ze stanem emocjonalnym dłużniczki komornik zawiadomiła o toczącym się postępowaniu egzekucyjnym prokuratora uznając, iż jego udział w sprawie jest potrzebny. W dniu 6 lutego 2007r. Prokurator Rejonowy w Białymstoku zgłosił swój udział w sprawie (k. 33 tom I I, akt III KM 146/96).

W toku prowadzonej egzekucji powódka składała liczne skargi na czynności komornika, które po rozpoznaniu w przewidzianym przepisami trybie były oddalane. W dniu 23 marca 2007r. powódka złożyła komornikowi książeczkę (...) z wkładem 10.670zł wnosząc o wstrzymanie licytacji nieruchomości. Całą zaległość wraz z kosztami egzekucji powódka opłaciła w dniu 20 listopada 2007r. przed terminem wyznaczonej licytacji z nieruchomości.

Wyrokiem zaocznym z dnia 3 marca 2008r. Sąd Rejonowy w Białymstoku w sprawie I C 1577/07 uwzględniając złożony przez powódkę pozew pozbawił częściowo wykonalności tytuł egzekucyjny na podstawie którego prowadzono egzekucję w sprawie III KM 146/96 w zakresie kwoty 862zł.

Sąd ustalił dalej, że podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa za działanie komornika stanowi art. 23 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U.06.167.1191). Zgodnie z ust. 1 tego przepisu komornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności. Zaś ust. 3 stanowi, iż Skarb Państwa jest odpowiedzialny za szkodę solidarnie z komornikiem. Odpowiedzialność odszkodowawcza komornika, będącego funkcjonariuszem publicznym, opiera się na ogólnych przepisach poświęconych odpowiedzialności deliktowej (art. 415 i nast. kc oraz art.77 Konstytucji). Podstawową przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa więc jest niezgodne z prawem działanie funkcjonariusza państwowego, w tym przypadku komornika prowadzącego egzekucję. Nadto wykazaniu podlega szkoda oraz związek przyczynowy między działaniem komornika a szkodą. Brak którejkolwiek z przesłanek uniemożliwia uwzględnienie powództwa (art.417 kc).

Tym niemniej wobec zgłoszonego przez powoda zarzutu przedawnienia w pierwszej kolejności należało zbadać zasadność tego zarzutu.

Przedawnienie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym w chwili obecnej unormowane jest art. 442¹ § 1 kc. Treść tego przepisu wskazuje, iż ulega ono przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Przepis ten zastąpił art. 442 kc (uchylony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz.U.07.80.538) zmieniającej nin. ustawę z dniem 10 sierpnia 2007) stanowiący, iż w § 1, iż roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę.

Przepisy te statuujące okresy przedawnienia roszczeń odszkodowawczych wpisują się w ogólną zasadę polskiego prawa cywilnego, iż roszczenia majątkowe ulegają po pewnym czasie przedawnieniu tj. upływ terminu powoduje, iż osoba obowiązana może uchylić się od obowiązku, który odpowiada treści roszczenia.

Zasadniczy termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wynikłej z czynu niedozwolonego to trzy lata. Przyjmuje się, iż jego bieg rozpoczyna się z dniem, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Obie przesłanki powinny być spełnione łącznie. Jak podkreślał Sąd Najwyższy właściwą chwilą dla określenia początku trzyletniego biegu przedawnienia jest moment dowiedzenia się o szkodzie, gdy poszkodowany „zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody”, inaczej rzecz ujmując, gdy ma „świadomość doznanej szkody” (por. uchwałę składu 7 sędziów SN z 11 lutego 1963r., III PO 6/62, OSNCP 1964/5/87, wyrok z dnia 18.9.02r., III CKN 597/00 niepubl.).

Powódka powstanie szkody łączyła z przeprowadzeniem niezgodnej z prawem egzekucji nadzorowanej przez Sąd Rejonowy w Białymstoku, w ramach nadzoru nad działaniem komornika sądowego. Wskazywała, iż w toku egzekucji Sąd Rejonowy nie uwzględnił jej skarg na czynności komornika A. W., która nieprawidłowo wyliczyła wielkość zobowiązania powódki oraz wysokość kosztów egzekucyjnych. Niezgodność z prawem egzekucji powódka wywodziła z pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w oparciu o który prowadzona była egzekucja. Wyrok z dnia 3 marca 2008r. podważał bowiem zasadność prowadzonej egzekucji.

Od tej chwili zatem można mówić o ewentualnej szkodzie powódki, utraciło bowiem moc prawną postanowienie Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 8 listopada 1990r. w sprawie II Ns 2029/98, na podstawie którego zasądzono od dłużnika na rzecz wierzyciela należność główną w kwocie 862,32zł oraz zaległe odsetki w kwocie 1.802,58zł.

Nie ulega wątpliwości, iż po wyroku z dnia 3 marca 2008r. świadomość powódki obejmowała zatem nie tylko powstanie ewentualnej szkody, ale również świadomość podmiotu odpowiedzialnego za nią, skoro powódka przez cały okres egzekucji utrzymywała, iż jest ona bezprawna a organy ją przeprowadzające działają niezgodnie z prawem. Z tych względów podstawowym okresem przedawnienia roszczenia powódki w niniejszej sprawie jest okres 3 letni, który upłynął z końcem dnia 3 marca 2011r. Pozew w niniejszej sprawie wpłynął zaś 30 czerwca 2011r.

Sąd rozważył również możliwość wystąpienia szkody w chwili wpłacenia przez powódkę zaległości wraz z kosztami egzekucji dniu 20.11.2007r. wobec faktu późniejszego uchylenia podstaw do prowadzenia postępowania egzekucyjnego wyrokiem z dnia 3 marca 2008r. Również i w tym wypadku roszczenie powódki jest przedawnione. Jednak w chwili uregulowania zadłużenia oraz kosztów egzekucji powódka nie miała podstaw do wysuwania roszczeń odszkodowawczych, bowiem tytuł wykonawczy, na podstawie którego prowadzono egzekucję pozostawał w obrocie prawnym.

Z tych względów datą od której należy liczyć okres przedawnienia jest dzień 3 marca 2008r. Roszczenie powódki w niniejszej sprawie jest więc przedawnione. Uwzględnienie zarzutu przedawnienia skutkowało oddaleniem powództwa w całości.

Zasadność zarzutu przedawnienia, zdaniem Sądu I instancji, sprawiła, iż dalsza analiza przesłanek merytorycznych odpowiedzialności odszkodowawczej okazała się niecelowa. Marginalnie Sąd podniósł, że powódka w toku prowadzonego postępowania zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu określonego przez przepis art. 6 kc nie wykazała istnienia przesłanek określonych przepisem art. 417 kc.

Powódka nie wykazała również na czym miałyby polegać bezprawność działania pozwanego komornika sądowego. Pozwana A. W. podała, iż wszelkie podejmowane przez nią działania w charakterze komornika miały oparcie w przepisach prawa, o czym świadczą oddalenia licznych składanych przez powódkę skarg na czynności komornika. Koszty egzekucyjne wygenerowała zaś powódka nie dopełniając nałożonego na nią obowiązku zapłaty w postanowieniu Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 8 listopada 1990r. w sprawie II Ns 2029/98, ostatecznie dobrowolnie uiszczając kwotę zadłużenia. Nadto wskazane koszty egzekucyjne pozwana pobrała w rzeczywistości w niższej wysokości niż przewidziane w §32 rozporządzenia w sprawie taksy za czynności komorników. Powódka okoliczności tych nie zdołała w sprawie podważyć.

Mając na uwadze powyższe na mocy art. 442¹ § 1 kc i 417 kc Sąd powództwo oddalił.

Koszty pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd określił w oparciu o § 6 w zw. a § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, biorąc pod uwagę nakład pracy adwokata, a także charakter sprawy, zaangażowanie pełnomocnika i jego wkład w przyczynienie się do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła powódka zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego a to:

- art. 5 kc poprzez uwzględnienie zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia, podczas gdy podniesienie przedmiotowego zarzutu w niniejszej sprawie stanowi nadużycie prawa i jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego;

- art. 2 i art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski poprzez uwzględnienie zarzutu przedawnienia, w sytuacji gdy stanowi to naruszenie konstytucyjne chronionych praw powódki, jej prawa do sądu a także prawa do uzyskania orzeczenia zgodnego z poczuciem sprawiedliwości i wniosła o:

1. zmianę wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powódki wnioskowanej kwoty odszkodowania ewentualnie
2. uchylecia wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania;
3. zasądzenie od pozwanych solidarnie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Ustalenia Sądu I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny w pełni je akceptuje.

Zauważyć na wstępie należy, że pełnomocnik powódki nie kwestionuje ustaleń Sądu I instancji, że roszczenie powódki uległo przedawnieniu a twierdzi jedynie, że Sąd z urzędu nie powinien uwzględnić zarzutu przedawnienia z uwagi na zasady współzycia społecznego. Zauważyć należy, że pełnomocnik Skarbu Państwa w piśmie procesowym z dnia 11 stycznia 2012 r. podnosił już zarzut przedawnienia roszczenia.

Natomiast ani powódka ani jej pełnomocnik w toku postępowania przed Sądem I instancji nie odnieśli się do tego zarzutu. Oznacza to, że Sąd I instancji ustalając, że Skarb Państwa skutecznie podnosił zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia mógł bez potrzeby ustalania czy zachodzą inne przesłanki uzasadniające uwzględnienie

powództwa orzec merytorycznie o roszczeniu (uchwała SN z dnia 17.II.2006 r. III CZP 84/05 OSNC 2006 Nr 7 – 8 poz. 1114 podobnie wyrok z dnia 11 sierpnia 2010 r. I CSK 653/09).

Sąd I instancji nie poprzestał jednakże na samym zarzucie przedawnienia i ustalił wprawdzie marginalnie, że powódka nie wykazała by w sprawie zachodziły przesłanki skutkujące odpowiedzialnością Skarbu Państwa wskazane w art. 417 kc. Działanie komornika miało należyte umocowanie w istniejącym tytule wykonawczym a wszystkie czynności komornika były przez powódkę skarżone. Lista przyznaczonych powódce z urzędu pełnomocników do rozstrzygnięcia czynności w sprawach przez nią prowadzonych jest imponująca (k.4). Natomiast pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego było efektem zapłaty w dniu 20 listopada 2007 r. należności w sprawie II Ns 2029/98 wraz z kosztami egzekucyjnymi.

W świetle powyższego należy stwierdzić, że długotrwałe postępowanie egzekucyjne było efektem działania samej powódki, która po prostu nie zapłaciła należności zasądzonej w sprawie II Ns 2029/98. Odpowiedzialność za tego rodzaju postępowanie powódki nie obciąża ani komornika prowadzącego egzekucję ani tym bardziej Skarbu Państwa. Sąd orzekając o oddaleniu powództwa nie dopuścił się naruszenia zasad współżycia społecznego ani przepisów konstytucji wskazanych w apelacji.

W świetle powyższego apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu (art. 385 kpc). O kosztach procesu orzeczono stosownie do wyniku procesu (art. 98 kpc).